گفتوگۆی کۆیلەو خاوەنەکەی … و نەژاد عزیز سورمێ :

لە ئەدەبی دێرینەوە

(ئەم گفتوگۆیە نموونەیەکە لەو ئەدەبەی وێنەی داتەپینی شارستانی و کۆمەڵایەتی ئەوان سەردەمان ، سەرەتای هەزارەی یەکەمی پ. ز دەردەبڕێ) – وەرگێڕ

خاوەن کۆیلە : گوێ بگرە کۆیلە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم ، گوێم لێتە
خاوەن کۆیلە : پەیتوونەکەم ئامادەکە و بیهێنە! دەمەوێ بکەشك بچم .
کۆیلە : بڵێ گەورەم ، بڵێ
هەموو ئارەزووت دێتە دی ،
بەختت یار و پاشا چاوی لێت دەبێ .
خاوەن کۆیلە : نا کۆیلە نا .. ناچمە کەشك
کۆیلە : مەچێ گەورەم مەچێ
پاشا بە ئیشت دەنێرێ
لەوێ لە خاکێکی غەریب کە ناینناسی
بە دیلت دەگرن
شەو و ڕۆژ ماندوو هیلاك..
خاوەن کۆیلە : گوێ بگرە کۆیلە !
کۆیلە : ئەوەتا گەورەم گوێم لێتە
خاوەن کۆیلە : هەر ئێستا ئاوم بێ بێنە دەستم بشۆم دەمەوێ نان بخۆم .
کۆیلە : بخێ گەورەم بخێ
خواردنی ڕەنگ و پەنگ دێ دەکاتەوە
خواوەند (شەمەش)یش لە خوانی وا ئامادەیە
کە بەشادی و بە دەستی پاکەوە دەخورێ .
خاوەن کۆیلە : نەخێر ئەی کۆیلە نان ناخۆم !
کۆیلە : مەخێ گەورەم مەخێ
بنیادەم دوای خواردن هەر برسی دەبێتەوە
دوای خواردنەوەیش تینوو ..
خاوەن کۆیلە : بەر ئەمرم بە کۆیلە ، بەرئەمرم بە !
کۆیلە : بەڵێ گەورەم ئەوەتام ، بەرفەرمانتم

خاوەن کێلە : بۆیارم داوە شەشك بەرپا بکەم
کێلە : بیکە گەورەم بەرپای کە
چی بەسەر گەوهەرتان دادێ
کێ دەتداتێ و تێرت دەکا ؟
بیکە گەورەم ، شەشك بەرپا بکە .
خاوەن کێلە : نا کێلە نا ، شەش ناکەم
کێلە : مەیکە گەورەم مەیکە !
ئەوەی شەش بەرپا بکا ئازار دەکێشێ و
زیندانیی دەکرێ و جەستەی دەشوێنرێ .
خاوە کێلە : بەر ئەمرم بە کێلە ، بەرئەمرم بە !
کێلە : ئەوەتام گەورەم بەرفەرمانتم ..
خاوەن کێلە : دەمەوێ ئافرەتکم خۆش بوێ
کێلە : بیکە گەورەم بیکە!
ئەوەی ئافرەتی خۆش بوێ
ئێش و ماندوویەتی
لەبیر نامێنێ .
خاوەن کێلە : نا کێلە نا ، دڵداری ناکەم
کێلە : مەیکە گەورەم ، دڵداری مەکە
ئافرەت بیرە
ئافرەت خەنجەرکی ئاسنینە
ملی پیاو دەپەڕێنێ ..
خاوەن کێلە : بەر ئەمرم بە کێلە بەر ئەمرم بە !
کێلە : بەڵێ گەورەم بەڵێ ، ئەوەتا گوێم لێتە ..
خاوەن کێلە : ئاوم بۆ بێنە دەستم بشۆم
دەمەوێ قوربانییەك بۆ خوداوەند بکەم
کێلە : بیکە گەورەم بیکە !
ئەوەی قوربانی بۆ خوداوەند بکا
قەرز دەخاتە سەر قەرز و بەختی یار دەبێ ..
خاوەن کێلە : نا کێلە نا قوربانی ناکەم
کێلە : مەیکە گەورەم ، قوربانی مەکە !
دەتوانی خوداوەند ڕابێنی
کە پێویستی بە نوێژ و قوربانی دەبێ
دوات بکەوێ .
خاوەن کێلە : بەر ئەمرم بە کێلە !
کێلە : بەڵێ گەورەم بەڵێ
خاوەن کێلە : دەمەوێ چاکەی بکەم
زەوییەکەم بکەم بە سەدەقە و

خەراك بە وەاتەكەم بدەم
كەیلە : بیكە گەورەم بیكە !
ئەوەی خەراك بە وەاتەكەی دەدا
جە هەمووی بە خەی دەبە و
قازانجی فرەی پە دەگا .
خاوەن كەیلە : نا كەیلە نا ، خەراك نادەمە وەاتەكەم
كەیلە : مەیدە گەورەم مەیدە !
بەخشش وەك دەداری وایە
وەك لەدایك بوونی منالە
دانەوەەت دەخەن و نەفرەتیشت بە دەنەرن !
خاوەن كەیلە : بەر ئەمرم بە كەیلە ، بەر ئەمرم بە !
كەیلە : ئەوەتا گەورەم بەرفەرمانتم .
خاوەن كەیلە : دەمەوە یارمەتی وەاتەكەم بدەم
كەیلە : بیدە گەورەم
ئەوەی یارمەتی وەاتەكەی بدا
چاكەی دەگاتە مەردەخی خوداوەند ..
خاوەن كەیلە : نا كەیلە نا
هیچی وا ناكەم یارمەتی وەاتەكەمی تیا بە
كەیلە : مەیكە گەورەم مەیكە !
بەسەر هەواره دەرینەكانا تەپەە
سەیری كەللەسەری ئەستا و ەابردوو بكە
كامیان شەانی و كامەیان چاكەخواز ؟
خاوەن كەیلە : بەر ئەمرم بە كەیلە ، بەر ئەمرم بە !
كەیلە : بەە گەورەم بەە
خاوەن كەیلە : ئەستا لە دونیا چ باشە ؟
ملی تە و ملی خەم پەل دەدەم
یا هەردووكمان خەمان بە ئاوە دادەدەین
ئا ئەمەیە شتی باش
لەرەدا (خاوەن كەیلە) ەای خەی گەی و
بە كەیلەی وت :
نەء كەیلە نەء تەنیا تە دەكوژم !
مەرگی تە بە پەش خەم دەخەم
كەیلە وەام دەداتەوە : داخە گەورەم
لە دوای منەوە ، تە دەتوانی
تەنانەت
سە ەەژیش بژی ؟

و : نەژاد عزیز سورمە

- لە – تەها باقر – (مقدمه فی الادب العراقی القدیم) ـەوە بەغدا 1976 کراوە بە کوردی .

کۆمۆنیزمی کرێکاری و کۆشکی حزب-18- … ئاسۆ کمال

حزب وەک میتافۆری کارەکتەرێکی ئەفسانەیی
بەشی ١٨ لە کتێبی "کۆشکانی کۆمۆنیزمی سەردەم" لە نوسینی ئاسۆ کمال

باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری لەم لێکۆڵینەوەدا پێویستە لە بەرئاوەی کە ؛
یەکەم؛ نمونەیەکمان دەداتە لە تێگەیشتن و کارەکتەری کۆمۆنیزمی کۆتایی سەدەی بیست، کە ڕۆخنەی لە کۆمۆنیزمی سۆڤیەت و چین هەیە و خۆی وەک کۆمۆنیزمی کرێکار پێناسە دەکا. حزب لەم کۆمۆنیزمەدا مەسەلەیەکی پرۆبلماتیک و گرێیە. ئەمە بە لێکۆڵینەوە لەم کۆشکی حزبە دەتوانین پەیوەندی ئەم جۆرە لە کۆمۆنیزم بە مێژووی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەوە بناسین. هاوکات لە کۆشکانی ئەم هەوڵانە تێبگەین کە کۆمۆنیستە جۆراوجۆرەکان لە سەدەی بیستدا داویانە بە دروستکردنی کۆمۆنیزمێکی نوێ. ئەم هەوڵانە چونکە لە چوارچێوەی تێگەیشتنی مێژووی بەلشەفیزم و جۆرەکانی تری سۆشیالیزمی دەوڵەتیدا بوە هەمان تێگەیشتنیان لە خەباتی چینایەتی و حزب داوە بەدەستەوە و بەم پێیەش نەیانتوانیوە لەو چوارچێوە مێژوویی و فکریەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی تێپەڕن، کە لە بەشکانی پێشودا باسمان کرد.
دووەمیش؛ باسکردن لە کۆمۆنیزمی کرێکاری باسکردنە لە مێژووی چوار دەیەی چالاکی سیاسی ئەمە لە کوردستانی عێراق . دەماوەدەرس و تێجروبە و تێگەیشتنی خەمان لە کۆمۆنیزمی کرێکاری بخەینەوو تا بزانین کۆشکانی ئەم کۆمۆنیزمی سەردەمە لەچیدایە و سەرچاوەی بە توانایی و لاوازی و کەم کاریگەری ئەم چالاکیە سیاسی و جەماوەریانەمان لە چیدابوە لە ململانێ لەگەڵ حزبە ناسیونالیستە سەرمایەدارەکانی کوردستاندا.

بەشێوەیەکی شەخسی من وەک بەشدارێکی ئەم بزوتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری کاتێک باسی کۆشکانی ئەم بزوتنەوەیە دەکەم، ئەمە تێخنیەکە لە بچونکان و پراتیکی شەخسی خۆشم. بەڵام لە لێکدانەوەکانم لەم کۆمۆنیزمەدا بڵاینیەکی زانستیانەم تێچاوکردوە . بگومان تێخنگرتن لەکارێک کە سەدیە خەریکیم ئاسان نیە ، بەڵام فاکت و زانست دەموچاوێکی شەخسی نیە، و یانیقەرسات.

کۆمۆنیزمی کرێکاری لە ئێراندا

لە پەیوەند بە کۆمۆنیزمی کرێکاریەوە لە ئێراندا ، ئەمە باسی مەسەلەیەک دەکەین کە پەیوەستە بە لێکۆڵینەوەکانی ئەمەوە ، کە ئاویش باسی حزبە. لەبەردەدا باسی دەوڵەت ناکەین چونکە ئەم کۆمۆنیزمە لە ئێران و عێراقدا بەدەسەڵات نەگەیشتوە، یان نەبوە بە بزوتنەوەیەکی جەماوەری کە مەسەلەی دەوڵەتی لە ئجێندادابێت. هەربۆیە وەک لە باسی سۆشیال دیموکراتی و بۆلشەفیزم باسی دەوڵەت و سیاسەت و کارەکانی ئەوانمان لە ئاستی کۆمۆلآیەتی و جەری دەوڵەتدا کرد لێرەدا جێگای باسی دەوڵەت لێئارانیە. تەنیا باسی جەری ئەم حزبە و جێگای ئەم حزبە لە تێگەیشتنی مانسور حیکمەتدا، کەکۆمۆنیزمی کرێکاری کە وەک کۆمۆنیزمێک بیروبۆچونی تایبەت بە ئەو خۆی ناساندوە ،وە هەروەها پەیوەندی ئەم حزبە لەگەڵ چەپێک کە لە ئێراندایە دەکەین. چەپ واتە ئەو ڕیکخراو و گروپانەی لە نێو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی ئێراندا بوون و دەوری بەکردەوە و چالاک بوو لەوخانی شادا، لە ڕیگەی مانگرتنە کرێکاریکانەوە پەیوەندیان بە کرێکاران و شوراکانەوە لەکاتی شۆڕشی ئێراندا.

بەپێی بۆچونکانی مانسور حیکمەتیش کۆشەی سەدەی بیستی ئەم جۆرە لە کۆمۆنیزم بریتی بوە لە دوو کۆشەی سەرەکی یەکەمیان دروستکردنی حزبی سیاسی و دووەمیان خۆجیاکردنەوە لەچەپ.
مانسور حیکمەت دوای سەدیە لەکۆنگرەی سێهەمدا لە ساڵی ۲۰۰۰دا دەڵێ:" هاوڕێیان ! ئەمە دەماندوەت "حزبی سیاسی "پیک بهێنین و باوەڕتان بێت کە تائێستا پیکمان نەهێناوە، خەریکە پێکی دەهێنین.. ئەمە دەبێت یەک " حزبی سیاسی"دروست بکەین. حزبی سیاسی کلیلی مەسەلەکەیە.". " بەبۆای من لەم ڕووداوە زۆر چوینەتە پێشەوە ، دۆریەک کە ئەمە لەچەپی تائێستامان گرتوە زۆرە. بەداخەوە هێشتا زیاتر لەوان نزیکترین. هێشتا بەداخەوە زیاتر لەو چەپە نزیکترین تا لە ئەرکەکانمان."*1

پرسیارەکە لێرەدایە ئەویە بۆچی پاش سەدیە ئەم بزوتنەوەی

کۆمۆنیزمی کرێکاریی ناتوانێ حزبی سیاسی دروست بکا؟ ئایا کێشەکە لە کوێدایە؟
کێشەی تێگەیشتنی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە حزب و بە توانایی لە دروستکردنی حزبی سیاسیدا، پێویستی بە لێکۆڵینەوەیە لە ڕێگەی شیتەڵکردنی پرسەی ٤٠ ساڵەی دروستکردن و جیابوونەوەی حزب و گروپەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری و هەروەها پێوەست کردنەوەی ئەم کێشەیە بە سەرچاوە مێژووییەکەی کۆمۆنیزمی سەردەم، کە کۆمۆنیزمی کرێکاری بێشکە لێی.
ئەم بزوتنەوەیە سەرتا پرسەی گۆڕانەوەی بە "مارکسیزمی شۆڕشگێڕ"ی دیاری کرد بە خەجیاکردنەوە لە چەپی پێپاڵیست و ریفیژینست،وە بەم هەنگاوە هەم بە بەرنامە و هەم بە حزبی کۆمۆنیستی ئێران گەیشت.
بەڵام پاش ماوەیەک ئەم خەجیاکردنەوەیەی بە کافی نازانرێ و لە ڕیزەکانی حزبی کۆمۆنیستدا دیسانەوە خەجیاکردنەوەی لە ناسیونالیست و چەپی هەڵبژارد تاکو بە کۆمۆنیزمی کرێکاری گەیشت.
بەڵام دوای ماوەیەک ئەم بەرنامە و حزبە کۆمۆنیستیە کرێکاریەش نەیتوانی لە چەپ ڕزگاری بکا و دیسانەوە بانگەوازی گەیشتن بە حزبی سیاسی کرد.

لەکاتێکدا بەیاربوو بە بەرنامەی حزبی کۆمۆنیستی ئێران و ڕاگەیاندنی ئەو حزبە ، وە دواتر بە بەرنامەی دنیایەکی باشتر و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری، وەکامی کەشەی دابڕان لە چەپی پەبدرێتەوە.
بەڵام دەبینین دیسانەوە هەمان دیاردەی چەپ بەردەوامە، وە تا کۆنگرەی سێهەمیش هەروا نیشان دەدرێ کە چەپ لەناو کۆمۆنیزمی کرێکاریدا لە سونەت و پراتیکدا ماوەتەوە.
دوای مانسور حیکمەتیش ئەم پرسەی جیابوونەوە ناو خەیانەی کۆمۆنیزمی کرێکاری هەمووی ناوی پرسەی سیاسی بونەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری و گەیشتن بە حزبی سیاسی و جیابونەوە لە چەپ وەردەگرێ.
ئەم پرسەیە تا ئێستاش بەردەوامە و بە کۆتایی.
پرسیاری سەرەکی ئەویە ئایا ئەم پرسەی هێشبونەوە و جیابونەوەی لەچەپ کە ٣٠ ساڵە دوبارە دەبێتەوە، بەرئەنجامی چ دەرک و تێگەیشتنێکە لە حزب؟
پێویستە بزانین ئەم سوانەوە لە بازنەی بۆتاڵی حزب و چەپدا لە کوێوە سەرچاوە دەگرێ و ئێستا بە کوێ گەیشتوە؟
بە وەکامی ئەم پرسیارانە دەبێ سەیری ئەو مەسەلە سیاسی و کەشانە بکەین کە خەباتی چینایەتی لە ئێران لەگەڵی بەرەو ڕوبوە، وەک شۆڕشی ١٩٧٩ ئێران و مەسەلەی کۆمۆنە و خەبات دژی جمهوری ئیسلامی.

ئەم لێکدانەوەیە هەم مەسەلەکە و دیاردە کۆمەڵایەتیانەی خەباتی چینایەتی دەتوانین لە ناوەرۆکی ئەم هەوڵانەی کۆمۆنیزمی کرێکاری تێبگەین و هەیسەنگێنین. لێرەدا پابەندین بەو تێوانینە ماتریالیستە کە، بزوتنەوەکان دەبێ بەپێی ئەوەی لە واقیعدا چین هەیانسەنگێنین نەک بەپێی ئەوەی چی لەسەر خۆیان دەڵێن.

شۆڕشی ئێران

"شۆڕشی ١٩٧٩ کە ژێرەمی شای ئێرانی ڕوخان، تاقەدیەکی زۆر مەزنترین شۆڕشی هەفتاکانە، وە بە ناونیشانی یەکەک لە ترسناکترین شۆڕشکۆمەڵایەتیەکانی سەدەی بیست دەچێتە مێژووەوە.. پیاوانی دینی ئیسلام تیایدا بەشێوەیەکی ڕێکخراو لە باری سیاسیەوە چالاک بون،وە جێگایەکی کۆمەڵایەتی بە وێنەیان هەبوو لەچاو هەرشوێنەکی تری دنیای ئیسلامی و تەنانەت لە چوارچیوەی مەزهەبی شیعەشدا..هاوکات توخمێکی نوێی ئەم شۆڕشە مەرکی ئایدیۆلۆژیەکەی بوو کە شکڵکی "چەپ"ی سەکۆلار ،وە بەتایبەت سۆشیالیست و کۆمۆنیستی هەبوو، وە دەوری ئەم چەپە تەقلیدیە ئامادەبوو بەکردەوە و چالاک بوو لە ئێراندا، دەوری لەوخانی شادا، لە ڕێگەی مانگرتنە کرێکاریەکانەوە بە نمونە، بە هیچ شێوەیەک کەم نەبوو."2*
سەرەڕای ئەم هەزە کۆمەڵایەتیەی چەپ و کرێکاران و ئامادەییان لەم شۆڕشەدا بەنام ئیسلامی سیاسی دەتوانێ دەستاتی خۆی بسەپێنێ و چەپ و کرێکاران سەرکوت دەکرێن. شکستی چەپ و کرێکاران شکستی هەموو ئەم بزوتنەوەیە ، بەهەموو گروپ و حزبەکانیەوە.

کۆمۆنیزمێک لە ساڵی ١٩٧٩ ئێراندا دەیتوانی پشکۆ بە کە بار بە دامەزراندنی جمهوری ئیسلامی ئێران بگرێ، نەک خاڵی جیاکردنەوەی تیۆری خۆی لە چەپی ئەوکات دیاری بکا. بزوتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی لەو دەورەیەدا شکستی هێنا، نەک لەبەرئەوەی کە تیۆری ماوی و سڤیەتی بەسەریدا زاڵ بوو، بەڵکو لەبەرئەوەی خاوەنی ئەو خوشیارێ سۆشیالیستیە نەبوو، چ لە نەو گروپی ڕۆشنبیرانی و چ لە نەو جەماوەری کرێکاراندا، کە دەبە هەموو توانای شۆڕشگێڕانەی چینی کرێکار و گروپە ڕۆشنبیرە چەپەکان بخرێتەکار بە تێکشاندنی دژە شۆڕشێ کە جمهوری ئیسلامی و خومەینیە.

ئایا کێکردنەوەی ئەو هەزەی چەپ و کرێکاران دژی جمهوری ئیسلامی نەیدەتوانی ببێتە حزبێکی گەورە کە بتوانێ ڕێگە لە شکستی شۆڕش بگرێ؟ ئایا وەک کۆمارێکان سەرۆکای بیروڕای جیاوازیان نەیاندەتوانی دژی بورژوازی بە٧٠ ڕێژ دەستاتی شوراکان دامەزرێنن؟

ئایا ئەم تێگەیشتنە لە کۆمۆنیزم و خەباتی چینایەتی و ئەم ئەرکی شکست پێهێنانی ئیسلامی سیاسی لە دەستوری کاری هیچ گروپێکدا هەبوو؟ بێگومان نا، سەرەرای ئەوەش هەرکام لە گروپەکان ئەم نایەکگرتوویی و جیابونەوەیان بەشێوەیەک لەک دەدایەوە و پاساویان بە دەهێنایەوە و دواتریش کاریان بە تەجسیدکردن و مانەوەی دەکرد.ئەمەش هەکاری شکستی شەشی بوو لە ئەراندا و دواتریش ئەم شکستە کاریگەری لەسەر مانەوەی بزوتنەوەیەکی کۆمۆلایەتی کۆمۆنیستی لەپەرژوبەاوی و ناکاریگەریدا دانا.

حیکمەتیزم، یان "مارکسیزمی شەشگەە"ی "یەکەتی تەکۆشەرانی کۆمۆنیست"، وەک یەکێک لەو گروپە چەپانەی ئەران، تێگەیشتنی لە شەشی ئیران ئەوەبوو کە "چینی کرێکار ەیزی سەربەخۆی خۆی ەیک نەخست لەشەشدا و لە گشتدا بە ملکەچی بە چینەکانی تر هاتە مەیدانی شەشەوە" *3.
کاتێک باسی ئەم ەیزە سەربەخۆیەی چینی کرێکاریشی دەکرد ، مەبەستی ەیزی سەربەخۆی حزبێک بوو کە لەەگەی خەباتێکی ئایدیۆلۆژی گروپەکەوە بەدەست دێت "خەبات بۆ سەربەخۆیی ئایدیۆلۆژی-سیاسی چینی کرێکار، پێش هەرشتێک خەباتێ بۆ حزبی سەربەخۆی چینی کرێکار واتە حزبی کۆمۆنیست."* 4
لەبەرئەوەی حزب لەم تێگەیشتنەدا تەنیا "نوێنەری ەیکخراوی کۆمۆنیزمە وەک ەەوتێکی جیاواز و دیاریکراو لە بزوتنەوەی کرێکاریدا" * 5 .کەواتە سەربەخۆیی ئەم حزبە واتە سەربەخۆیی ەەوتێکی جیاواز لە چینی کرێکاردا. تەنیا ئەم ەەوتە دیاریکراوەش بۆ کۆمۆنیست ناسرا کە لەەگەی خەباتێکی ئایدیۆلۆژیەوە دەستی کرد بۆ "خۆجیاکردنەوەی تیۆریمان لەگەە پۆپۆلیزم هەبوو"6 .بەم شێوەیە ەیزێک دروست بوو کە ، "ناسنامەیەکی سەربەخۆی هەبوو کە لە بزوتنەوەکەدا وەک ئاماەەگری خەبات دژی پۆپۆلیزم"7.

کەواتە ئەمە حزبێکە کە تەنیا لایەنگران و ئاماەەگرانی دژی پۆپۆلیستی لەخۆ دەگرێ! بەم "بەرنامە"یەش سەربەخۆیی بەدەستهێناوە و خۆی جیاکردەتەوە لە باقی گروپە چەپەکانی تر کە "پۆپۆلیستن" و "لەشەشدا چینی کرێکار مل کەچ دەکەن بە چینەکانی تر" و نوێنەری وردەبورژوازین. بەم خۆجیاکردنەوەیش سەربەخۆیی چینی کرێکار، کە خۆی لە سەربەخۆیی حزبی کۆمۆنیستدا دەبینێتەوە، بە ئەنجام گەیشت!
بەەام ەەخنە و ەەشن بونەوەی مانسور حیکمەت و گروپی "یەکەتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست" لەباری تیۆریەوە، وەک "خەباتی ئیدیۆلۆژی و سیاسی" ئەم ەەوتەی "مارکسیزمی شەشگەە" نەیتوانی بڕ بەو شکستە

سیاسیی کرێکاران و چەپ لە شەشی ئەراندا بگرێ و هیچ دەورێکی کۆمەڵایەتی و سیاسی نەبوو لە هاوبەشوبۆنەوەی جمهوری ئیسلامی ئەراندا.
پیکهێنانی حزبی کۆمۆنیست کاتێک ئەم گرنگیی پێدا دەکرد کە ئەم حزبە هەموو ئەم هەڵە شەشگەرانە کەبکاتەوە، نەک گروپێک لە دەوری بەرنامەیەک دروست بکا و ئەم بەرنامەیە بکاتە خاڵی جیاکردنەوەی لە گروپەکانی تر. بەرنامەی کۆمۆنیستی بریتیە لە کۆکردنەوەی هەموو هەڵەی چینەکە نەک کۆمۆنیستەکانی خاوەن یەک خەت و یەک بەرنامە. لە شکستی شەشی ئەراندا دروستکردنی حزبێک لەو کەس و گروپانەی باوەڕیان بە "بەرنامەی حزبی کۆمۆنیستی ئێران" نەیتوانی هیچ لەو شکستەی شەش بگەڕێ و بەم پێیە لە خەباتی چینایەتی ئەو دەورەیەدا هیچ دەورێکی سەرکی نەگێڕا. ئەم گروپەش وەکو باقی گروپە چەپەکانی تر سەرکوتکرا و خرایە کەنارەوە.

بەڵام لە کاتێکدا کۆمەڵگە و شەش و کرێکاران پێویستیان بە بەرەیەکی کرێکاری و چەپی شەشگەڕ بوو بەرامبەر بە ئیسلامی سیاسی و خومەینی، ئایا ئەم ئەنجامگیریەی خۆجیاکردنەوە لەچەپ دەورێکی سلبی نەگێڕا؟ ئایا باقی گروپە چەپەکانی تریش هەر بەهەمان شێوە بیرکردنەوە لە خۆجیاکردنەوە لە چەپەکانی تر، هەمویان پێکەوە بزوتنەوەی کۆمۆنیستی و چەپیان بەرامبەر بە جمهور ئیسلامی چێک نەکرد؟
ئەم ئەو شتەیە کە ئەنگلس دەڵێ" کردارەکان خاوەن ئامانجێکی تاڕادەیەک خوازراون، بەڵام بەرئەنجامێک کە لەو کارانە دەکەونەوە، بەتەواوی نەخوازراون." * 8.

بەگومان ڕەخنە تیۆریکانی مەنسور حیکمەت لە ئەفسانەی بورژوازی میللی و کارکردن بە ڕیزی سەربەخۆی کرێکاران دژی بورژوازی دروستە، و باقی کۆمۆنیستەکانی پێش ئەو ، وەک ترتسکی لەڕەخنە لە کۆمینتەرن ، وە ڕۆزا لەکسمبرگ و پانەکێک لەسەر ڕیزی سەربەخۆ و شوراکانی کرێکاران ئەم بابەتە تیۆریانەیان نوسیوە. بەڵام یەکەم ؛ ئەمانە تیۆرەکن و پیویستە ئەنجامگیری سیاسی لە بگیرێ و بەتایبەت لەکاتی شەشی ئەراندا ئەم ئەنجامگیریە سازکردنی بەرەیەکی سیاسی لە هەموو چەپ و کۆمۆنیست و کرێکاران بوو. دووەم ڕیزی سەربەخۆی کرێکاران لە شەشدا تەنیا بریتی نیە لە گروپێک کە بەرنامەیەکیان قبوڵ بێت، بەڵکو ڕەخنەگرتنی خەباتی چینەکە بە هەموو بەش و گروپەکانیەوە دژی چینی بورژوازی بەهەموو لق و حزب و ناوەندە ئایدیۆلۆژیکانیەوە. وەک مارکس وتەنی؛" هەر هەنگاوێکی عەمەلی کە

بزوتنەوەی فیعلی دەینێ، گرنگترە لە دەرزێنێک بەرنامە. کەزانرا ناتوانین بەرنامەی ئیزیناخ(کە باوەڕم وایە بەهیچ شیوەیەک بەکەک نایە و ڕەحیەتی حزب تێک دەدا) تێپەڕینین – هەلومەرجەکە یەگ بەمە نادات- پێویست بوو کە یەکەوتن بکەین، لانی کەم لەپێناو کارکردن دژی دوژمنی هاوبەش."* 9
بەڵام ئەم سیاسەتە لای مانسور حیکمەت و "یەکێتی تیکۆشەرانی کۆمانیست" و گروپە چەپەکانی تر نەبوو، بەڵکو ئەم تیریانەی حیکمەتیزم بە خەجیاکردنەوە لە چەپ و کۆمانیستەکان و کرێکارانی تر بوو کە هەشتا پێویست نەبوبون بەم "خەباتە ئیدیالژی و سەربەخەیە تیاری و "بەرنامە"یەوە.
چۆن ڕاستی یان نادروستی ئەم تیریانەی خەجیاکردنەوە لە چەپ یەکلایی دەکرێنەوە؟
"پرسیاری ئەوەی ئایا ڕاستیەکی ئەبژەکتیف دەگەیندرێتەوە سەر بیرکردنەوەی مرۆڤ ، پرسیاری تیۆر نیە بەڵکو پرسیارێکی پراتیکیە"*10.
مەسەلەی سەربەخەیی چینی کرێکار و شۆڕش دژی دەسەڵاتی بورژوازی وەک ڕاستیەک ، مەسەلەیەکی ئایدیالژی نیە و بەڵکو پراتیکە و پراتیکیش هی گروپیک نیە بەڵکو سەرجەم چینەکەیە. لە کاتێکدا ئەم ڕاستیە تیریانەی "سەربەخەیی چینی کرێکار و خەبات دژی جمهوری ئیسلامی پێویستی بە خەجیاکردنەوەی چەپەکانە لە یەکتر لەکاتی شۆڕشدا" بە عەمەلی بەرامبەر بە دژە شۆڕشی ئیسلامی شکست دەنێ ، ئەمە دەیسەلمێنێ کە ئەم تیریانە هەڕەن و خاوەنی ڕاستیەکی ئەبژەکتیف نەبون.

لەکاتی شۆڕشدا مەسەلە لەسەندنی دەسەڵاتە لە بورژوازی. چەپ و کۆمانیستەکانی ئێران ئەگەر پێپەلیستیش بونایە دیسانەوە هەر دەیانتوانی لەو شۆڕشدا بە دەسەڵات بگەن. هەرچەن لەسەدەی بیستدا نمونەی چەپی پێپەلیست زۆربون، لەچێشنی ماو و کاسترە و زۆرێک لە کەمپی سۆشیالیزمی دەوڵەتی سەر بە تێزی سێ جیهانیش کە توانیان بەدەسەڵات بگەن. کەواتە چەپی پێپەلیستی ئیرانیش دەیتوانی وەک ئەو چەپانە بەدەسەڵات بگات، ئەگەر چی هەشتا لە بیروباوەڕیشدا پێپەلیست بێت. یان کەمێک توانی شێ لەگەڵ جمهوری ئیسلامی ئێراندا بکات سەرهەڵدای ئەوەی پێپەلیستیش بوو. کەواتە مەسەلەکە بیروڕای بزوتنەوەی چەپ و کرێکاری نیە کە چۆن بیردەکەنەوە، بەڵکو ئەوەیە کە بەرامبەر بە دوژمنی چینایەتیان و دەوڵەتەکەی و هێزە سەرکوتگەرەکانی چی دەکەن؟ ئەمە کارێک بوو کە چەپ و کرێکارانی ئێران نەیانکرد و مانسور حیکمەت و کۆمانیزمی کرێکاریش نەیانکرد.

ئەم هەکاری شکستی شۆڕش و کڕکاران بوو لە ئێران و کۆشە و قەیرانی کۆمۆنیزمی کرێکاریش.
ئایا هیچ دەرسێک لەم شکستە و لە خۆجیاکردنەوە و پەرژوبڵاوی کۆمۆنیستەکان وەرگیرا؟

خۆجیاکردنەوە لەو گروپانەی پەپۆلیستانەی وەک "چریکەکان ، یەکخراوی پەیکار، یەکێتی کۆمۆنیستەکان یا خود ڕەقیژینستەکانی وەک ڕەگای کرێکار و زۆرێکی تر تەنیا لای ئەم گروپە "سەربەخۆیی چینی کرێکار"ی دروستکردوە و هیچ هەنگاوێکی سیاسی چەپ و کرێکاری لە شۆڕشی ئێراندا بەرامبەر بە هەرشی جمهوری ئیسلامی ڕێک نەخست. لە جێگای ئەم هەموو گروپەکان سەرقاڵی "خەباتی ئایدیۆلۆژی" و بەرنامە بوون. حیکمەتیزمیش بە ئامانجی خۆی گەیشت کە "ناسنامەیەکی سەربەخۆی هەبوو کە لە بزوتنەوەکەدا وەک ئاڕاهەنگری خەبات دژی پەپۆلیزم".
بەداخەوە ئەم میژووی هەنگاوێکی کۆمۆنیستی نیە کە لەمەیدانی ململانێی سیاسی ئێراندا بە و ئەمە بتوانین فاکت لە سیاسەت و تاکتیکەکانی بهێنینەوە بە کەکردنەوەی هەز بە گەیشتن بە دەسکەوتات،وەک چۆن لە سۆشیال دیموکراتی و بۆلشەفیکانمان هێنایەوە. بەڵکو ئەم میژووی گروپێکی تیۆریە کە دیدەوە خۆی ڕەشن بکاتەوە و بەرنامە و پلاتفۆرمی هەبە بە گەیشتن بە جۆرێکی تایبەت و دیاریکراو لە حزب .

ئەم جۆری حزبە لە دوای شکستی شۆڕشدا زیاتر دەردەکەوە و وەک گروپێک خودی خۆی دەبەستە میحوەر و مادەی کارکردن، و چینی کرێکار و خەباتی چینایەتی کرێکاران دەبنە مەقولە و ئامازێکی تیۆری کە ئەم حزبە بە "گەیشتن بەدەسکەوات" پەویستیەتی. دروستکردن و گۆشەی ئەم حزبە و گەیشتن بەدەسکەوەتی، هەمووی لە چواردیواری ڕەشنبونەوەی تیۆری و بەرنامە و پراتیکی حزب خۆیەوە بۆئەنجام دەگا . هەربۆیە خەباتی کرێکاران و یەکخراوبونیان و پێوەندی ڕەوتە فکری و سیاسیەکانی ناو ئەم چینە، ئەمانە هیچ کامیان لە بەرنامە و ستراتیژی عەمەلی ئەم حزبەدا جێگایان نیە و لە دوای ۳۰ ساڵ لە تەمەنی ئەم حزبە هەشتا ئەم حزبە نابێتە "حزبی سیاسی" و دەرسکی گرنگ لە شکستی شۆڕشی ئێران وەرناگیرێ، کە جیابونەوەی یەزەکانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستی و کرێکاری لەناوخەدا لە یەکتر بەمانای شکستی شۆڕش دژی سەرمایەداریە.

لەبەشی داهاتودا لەسەر حزبی کۆمۆنیستی ئێران و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری فاکت و ئوداوە مێژوویەکانی ئەم ڕەوتە حزبیە و کۆشەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری بە سەلماندنی ئەم ڕاستیانەی سەرەوە دەخەینە

سەرچاوەکان:

*1 مانیفستی حیکمەت،(وتاری کردنەوەی کۆنگرەی سێهەمی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری ئێران) دیسەمبەری ٢٠٠٠، هەڵبژاردەیەک لە نوسراوەکانی مانسور حیکمەت، بەرگی دووەم، ل٥٠٩-٥٢٣ بەکوری ؛سالار ڕەشید.
*2 ئیریک هۆبسباوم، ل ٧٨٩ بۆ٧٩٢،سەردەمی تونداوەکان،کورتەی سەدەی بیست ، ١٩١٤-١٩٩١. بەزمانی عەرەبی.
*3مانسور حیکمەت، ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست بۆ کۆنگرەی یەکەم،(ل ٣٥٢)، هەڵبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*4مانسور حیکمەت، هەنگاو لەیەگەی پێکهێنانی حزب کۆمۆنیستی ئێران ، ل ٣٢٢، هەڵبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*5مانسور حیکمەت، حزبی کۆمۆنیستی ئێران لە گرووی چیدایە؟ل٣٤٩، هەڵبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*6 ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست بۆ کۆنگرەی یەکەم, ل٣٥٤، هەڵبژاردەی بەرهەمەکان، فارسی.
*7هەمان سەرچاوە
*8 ئەنگلس، لودفیگ فیورباخ و کۆتایی فەلسەفەی کلاسیکی ئەڵمانی، ل ٧٢، وەرگێڕانی سالار ڕەشید.
*9ماركس ، ل ٢١٤،نامە بۆ براکە لە پێشکی ڕەخنە لەبەرنامەی گۆتا، بەرگی ٢ لە هەڵبژاردەی مارکس و ئەنگلس لە ٤ بەرگدا، چاپی دارالتقدم، بۆ عەرەبی.
*10مارکس ،تێزەکانی فیورباخ، تێزی ٢.
https://www.marxists.org/archive/marx/works/1845/theses/theses.htm

---

بۆ خوێندنەوەی کتێبەکە کلیکی ئێرەبکەن .....

ئامانجی خێشاندەران بە بووە بە سیاسی … پارێزەر/ لوقمان مصطفی صالح

ماوەیەکە خێشاندان بەغدادی پایتەخت و زۆربەی شارنشینە شیعەکانی باشووری عێراقی گرتۆتەوە، دۆخی سیاسیی ئێستای عێراق بە ئاقارێکی هەستیاردا تێپەڕ دەبێت. گوشاری شەقام و خواستی خێپیشاندەران لەسەر ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق، بە جۆرێک نوێنەرانی خەڵکیان لەو ئەنجومەنەدا ناچار کردووە یاسای هەڵبژاردنی عێراق هەموار بکەنەوە. ئێستا پەرلەمان لە ژێر گوشاری ئەواندا دەجووڵێتەوە.!

لەئێستادا کێشەو ئاڵۆزیەکان بە جۆرێکە دەست تێوەردانی دەرەکی کردووە بە دیفاکتۆ. ڕێکخراوی نێتەوە یەکگرتووەکان و ئەمریکای هیناوەتە سەرخێت و پێشنیاری خێیان بە گەڵانکاریێکانی داهاتووی عێراق هەیە، وەاتانی ناوچەکەش (بەتایبەتی ئێران) کاریگەریی ڕاستەوخێ و ناڕاستەخێیان لەسەر گەڵانکاریێکانی عێراق هەیە.
ئەوانەی ئێستا دەسەاتی عێراقییان بەدەستێ پاشکەی ئەو ووڵاتانەن کە بە مەڵەتی یاسایی دەستەوەردان دەکەن، هەرچیێکیان بوێ کەس بەی نیێ دەست بەنێتێ ڕێیان، بەیێ ناتوانن داخوازیێکانی خێپێشاندەرانی عێراق جێبەجێبکەن و ببێتە مایەی دامرکاندنەوەی شەقام، بەداخەوە ئەو چینە جێووە دەسەات بەدەستێ هیچ شتێکیان پێ نییە کە پێشکەش بە عێراقی بکەن، لە میوانێکی ڕەزاقورس دەچن کە بوونەتە بار بەسەر عێراقیێکانەوە.

هەر بەیە ئەوەی ئەو خێپیشاندانانە لە خێپیشاندانکانی پێشووتر جیادەکاتەوە ئەوەیە کە خێپیشاندەران هیچ سەرکردەیێکیان نییە و گوێ بە هیچ کەسێک ڕاناگرن، تەنها داواکاریێکانی خێیان نەبێت. ئەم نەوەیەی کە هاتووەتە سەرشەقام ئیعتیبار بە هیچ شتێک دانانێت، نە بە مەرجەعییەت نە بە سەرکایەتی دەوڵەت، بەڵکو ئامانجی ئەوەیە کە ئەم چینە گەندەڵە لە دەسەات لابەدات، ئەمەش خاسیەتی جیاکەرەوەیە لە نەوان خێپێشاندانکانی ئێستا و ڕابردووەدا.

بەگشتی بە هەی بە بەرنامەیی و پەرتەوازەییانەوە تا دێت داواکاریێکانیان گەڵانی بەسەردادێت، خەریکە ئامانجە ڕاستەقینەکەی خەی کە چاکسازیە لەدەست دەدات، ماوەیێک دەنگەی ئەو هەبوو یەکێک

لە داواکاریيەکانیان هەموار کردنەوە و گۆڕینی دەستوور بێت، یان داوای گرینی هەرسە سەرکایەتیکەو هەڵوەشاندنەوەی سیستەمی پەرلەمانیان دەکرد،جار جارەش هەر لە ناو خۆپشاندانکانەوە چەند دەنگیکی نەشاز هەبوون کە هەر لە دەنگ و هەنگی بەعسیکان دەچوو هەرەشەو گورەشیان لە هەرەمی کوردستان دەکرد.ئەم بەدگومانیە وایکرد کە هێز بە هێز کاریگەری خۆپشاندانکان لە ناو چین و توێژە جیاوازەکانی عێراقدا کەمتربێتەوە.ئەمەش بە پێی بەچوون و لێکدانەوەی شارەزایانی سیاسی داخوازییەکی مەدەنی نییە و خزمەت بە داخوازییەکانی خۆپساندەران ناکات و ئامانجی سیاسی لە پشتە و ئەمەش گومانی لە لای چاودێران و شارەزایانی سیاسی دروستکرد، کە خۆپشاندانکان مەدەنی نەبن و کۆمەڵایەتی سیاسی و لایەنی سیاسی و دەستی دەرەکی لە پشت بێت.

هەندێ لەو دەنگە نەشازوو کەمە گوماناویانەی ناو خۆپشاندانکان وایکرد کە ئامانجێکە بگەڕێت بە ئامانجی سیاسی و ناوەی ئاژاوەو بەلایدا بردنی داواکاریە ڕەواکانی خەڵکی بەشمەینەتی عێراق، بەهانەی دابەدەسەڵاتی جێبەجێکار بە گرتنەبەری توندوتیژی بەرانبەریان، هەروەک بینیمان کە لە چەند هێزی هابردوودا لەو زنجیرە خۆپشاندانەدا کە بە دەربەینی ناهەزایەتی بە دەخی نالەباری ژێرخانی گشتیەکان ، نەبوونی هێل و دەرفەتی کارکردن و گەندەڵیی ئیداری دەسپێکرا و ئەو ناهەزایەتییانە ئامانجکانی گۆڕان بە هۆخانی دەسەڵات و سیستەمی سیاسی لەووڕات، هەر بۆیە توندوتیژیی وگرژییان لێکەوتەوە و دۆیان کوژراو و بریندارى بەدوای خۆیدا هێنا،پاشان عێراقی لە بازنەیەکی داخراوی خوێناویدا تائێستاشی لێگەڕدابە بە چارەسەر هەشتەوە.

هەسوول هەمزەتەق – وەرگێڕانی: عەبدولەحمان فەرهادی

هەسوول هەمزەتەق شاعیری ناوداری داغستان لە هێزی 8/8/1923 لە گوندی تسادا ی هەرەمی خونزاخ لە کەماری داغستان لەدایك بووە، کوێی شاعیری ناوداری داغستان هەمزە تسادا یە. دوای ئەوەی زۆربەی

ساڵانی ژیانی لە پایەتەختی داغستان (مەحەج قەڵا) بردە سەر، لە ڕۆژی 3/10/2003 لە مۆسکۆ کۆچی دواییی کرد. لە شاکارە ناوداڕەکانی هەمزەتۆف (داغستانی من)ە کە بۆ زۆر لە زمانانی دونیا وەرگێڕدراوە لەوانەش زمانی کوردی.

گۆی زەوی

لای هەندەکان .. گندۆرەیەکی بچکۆلانەیە
کووز کووزی دەکەن و
بە ددانان ونجۆ ونجۆی دەکەن
لای هەندەکی دی تۆپی پۆلیە
دەیگرن و لە باوشۆی دەکەن
دواتر لەنێوان خۆیان دەیهێنن و دەیبەن
لای من
زەوی گندۆرە نییە
تۆپی پۆش نییە
گۆی زەوی ووخساری قلەکەمە
خوێنی لێ دەسڕمەوە کە لێی دەڕژێ و
فرمێسکیش لەکاتی ووخانی.

بۆ کچەزاکەم

بۆچی دەگریی بچکۆلانەکەم، بۆ؟
دایك و باوکت هەن
بەڵام من باوکمم ناشت و
لەم دونیایەشدا
دایکێکم نییە
من هەتیوم، پۆیستە بگریم
تۆ بۆچی دەگریی؟
هاوڕێت زۆرن و هەمووشیان
تۆیان خۆشدەوێ
بەڵام، هاوڕێیانی من خیانەتیان لێکردم و
دڕاندمن
ساڵێ لە دوای ساڵێش
دوژمنم لە زیادەدان

بۆیە پێویستە بگریم
تۆ بۆچی دەگریی، بچکۆلانەکەم بۆ؟
لە ژیانتدا جەنگێکت نەبینیوە
کێنە زامێك ئازاری نەداوی
بەڕام من
بیست ملیۆن هاوڵاتیی خەمم
لە ماڵەکانی نیشتمانم ناشتووە
دوو براکەشم لە شەڕ نەگەڕانەوە
بۆیە پێویستە بگریم
کچەزاکەم هاتە وەرام:
باوە…
تۆ ئێستا لە بارێکی باشدای
هەموو ئەمانەت بینیوە و
تا ئێستاش لە ژیاندای،
شیعران دەنووسی
بەڕام من لە ئێستاوە چاوەڕێم
هەموو ئەمانە ببینم، کە باست کردن
بۆیە دەگریم.

جیهانی سێیەم

کاتێ دەچمە دنیایێکی تر
لەوێ هووبووەوی دایك و باوەم دەبمەوە
وتووێژکانمان دوا ناخڕین

- ئەڕۆ، ژیانتان لەسەر زەمین چۆنە؟
  بەڕام، ئەز وەرام نادەمەوە
  چۆن دەتوانم هەواڵی ئاستەقینە بدەمێ ئەو دوو هاوڕێیەم؟
  خەزیا تازە لێ دایك بووماین.
  کاتێ دەچمە دنیایێکی تر
  لەوێ چاوم بەو دوو برایەم دەکەوێ
  کە لە جەنگدا شەهید بوون:
- ئەڕۆ، وڵات چۆنە؟ چۆنە نیشتمان؟ ماڵەوە
  چۆنن؟
  بە یەکەم جار خەم دەتە بەرچاو کە حەز دەکەم
  دڕیان بە بکەم،

چۆن دەتوانم بڕوانە بەم کە لە پەناو نیشتمان
شەهید بوون
وەتەکەتان بوونی نییە؟
کاتێ دەچمە دونیایەکی دیکە
ووبەووی هاوڕێیە خۆشەویستەکانم
دەبمەوە.
ئەڕە دەمناسنەوە؟
ئەوانیش بە پرسیاران نوقمم دەکەن، هەر دەڵێی
گومبارانم دەکەن
- کەندەر خۆشە: ئەڕە یان سەرزەمین؟
نا.. جورئەت ناکەم بڵێنم چاوانیان.
کاتێ دەچمە دونیایەکی تر
حەز دەکەم بچمە دونیای سێیەم
ئەو دونیایەی کە هەر هەمووی دانیشتنە
نە خوا، نە مەسیح هیچ پرسیارەکی ئازاراویی
بە نانەرن.

نیشتمانەکەم

نیشتمانەکەم دەستەکی بە پەنجەیە
وەك ئوتێلێکی بە میوانە
ڕەنگی سوور بوو، سەوز هەڵگەڕا
ئاهاکانی سەرلێنوو گەڕان
کوا لە کوێیە.. دەنگی بەرزی
وەتەکەم (قەفقاس) پێ لە بریندە
هاتوهاوار لە گشت لاوە لە بەرزیدایە
بە دڕیان بکەم؟ کە من لە پەناگیریدام
خوێنڕژان ئەرکی خەیان باش دەزانن
ئەوان باڵی قورینگان دەشکێنن و
پەنایان بردەتە بەر قەڵان
خوایە لە ڤەکانمان خۆشبە
وەك فیلەتەنکی ووخاو و ژەنگاوی
وەتە مەزنەکان دەوخەن
لق و پۆپ زەرن، بەڕام بە ڕەگ و ڕیشە
کەس بەنەمری نامێنێ جگە لە دژانی فیکر
ئەی سەدەی پێ لە شتی پووچ

وەك تەپشووی سەر تابلۆی گەیا
ئاوەی کە منداڵان هەڵدەلووشێ
زووکە، دەی ئاوابێ
کە ژنێك دەبینم
لە چرکە ساتێکدا دەستدەکەمەوە بە گەرانی

وشاتی ئەڤین

وشاتی ئەڤینم داهێنا
دروشمی تایبەتیشم بۆی داهێنا
لە جیاتی چەکوش و داس
دەم لەسەر دەستت دانا
لەسەر پەڕە سووڕەکەشی
گوڵەگەنمی قژت دانرا
سروودێکیشم بۆ ئەو وشاتە داهێنا
نە ڕووسیا لەو سروودەدا
لە هەموو شتێ بەرزتره
نە داغستان
بەڵکو ئەوەی لە هەمووان بەرزتره
ئەڤینە.. ئەڤین
ئاڵایەکیشم بۆ ئەو وشاتە داهێنا
هەنگی سوور . هەنگی خەبات بوو
هەنگی سپیش . هەنگی ئاشتی بوو
بەڵام من پارچەکم لە پەلکە زێرینە کردەوە
کردم بە ئاڵای وشاتەکەم و
لە سەریم نووسی:
یەکێتیی ئاشقانی دونیا.

ئاراستەیەکی تر لە نێوان

کۆنالی «ووداو» و « مریوانی هەڵبجەیی »دا سەبارەت بە ئایینداری ئیسلام؟!!

سەردار عەبدوڵا حەمە

لە یەکەم لە بەرنامەکانی تەلەفزیۆنی ووداودا ئاماژە بوو کرا کە ئایینداری بە ئیسلام دەبێت مریوان هەڵبجەیی وەک مولحیدک وەک ئامپروپاگەندەی دایوو. دیارە کۆنالی ووداو هەر لە خۆو ئەم پێشبینیەی نەکرد بەڵگەیەکی خستە ووو ئەویش تۆژینەوەی سەنتەرێکیئەمریکی بوو کە پێ ی وایە ژمارەی موسڵمانان لە جیهاندا ولە ووڵاتانی ئۆژئاوادا لە مەسیحیەکان زیاتر دەبێت . دیارە زیاتر مەبەستیسەنتەرەکە زیاد بوونەکەلە ووی بیلگرافیایە واتە ژمارەی دانیشتوان نەک باوەڕ هێنان بە ئیسلام بە پێ ی ئاسی سەرچاوەکە . بە هەر حاڵ دەبە ئەوە بزانین ئەم جارە لەکەینەوانە و پرپوپاگەندانە لە لایەن چینی دەسەاتدارەوە یە هیچ بنەمایەکی ماددی و زانستی نیە. لە هەمانکاتدا مریوان هەڵبجەیی نەیتوانی لە سەر ئەم بنەما ماددی و زانستیە وە هەروەها نەیتوانی وەک بەشێک لە پروپاگەندەی چینی سەرمایەدارو پەداویستیەکانی ئەم چینەوە هەڵخەڵکانی ئاراستەی بەرنامەکەی کە ناڵی « ووداو» بکات. ئەو تەنها وەک هەڵخەڵگرێک لە ئیسلام خەینیشانداو وە هەوڵی دەدا پشکنش کاری بەرنامەکەی ووداو بە نەزان و نەخوێندەوار نیشان بداو ئیسوای بکا بە ئەوەی کۆنالی ووداو وکمیدیایەکی بورژوازی و دەهەڵدەری سیستەمی سەرمایەداری بخاتە ووو.
مریوان هەڵبجەیی نەیتوانی هەکارە ماددیەکان بە سەرهەڵدانی ئیسلام و ئایینداری بخاتە ووو.
ئەگەر ئاوەک لە مێژووی خەلافەتکانی ئیسلام بدەینەوە کە لە سەردەمکدا توانیویانە بوونیان هەبە کە زەمینەی ماددی و زیهنی لە پشتیانبووە کەمەگا لە ژێر کەفی ئابوریەکی فیوداڵیدا بووە . زانست و تەکنەلەجیا ئەو زەمینە ماددیەی گەڵی زۆر نهێنی سروشت بە دەرکەوتن، هەشیاری خەڵک زیادی کرد ئیتر زەمینەی ماددی ی و زیهنی نەما بە خەلافەتکان و هیچیان نەمان لە سەردەمکا کە نیوەی جیهانیان لە بندەستدا بوو.
لەگەڵ ئەوشدا هەرچەند زەمینەی ماددی و زیهنی خەلک وەک سەردەمکانی پێشوو لە بار نیە بەڵام سەرمایەداری بە دەرباز بوون

لەقیرانەکانی دیسانەوە پەویستییان بە ئایین هەیە بە بەردەوامی
خەیان لە سەر دەسەلات بەتایبەتی ئیسلام لە هەموو دینەکان کارا تر
لەمپەناوەدا چونکە جێگای ژیانی خەڵکی سەر بەم دینە ئەو چواچێوە
جوگرافیە یە کە بازاڕێکی باش بۆی ، بەهۆیەوە دەتوانێ کاری
هەرزانیدەست بکەوێ و دەتوانێ دەست بە سەر سامانی پە بەرەکەتیدا
بگرێ وبیکاتە بازارێ بۆ ساغ کردنەوەی کاڵاکانی و ساغ کردنەوەی
چەک وتەقەمەنیەکانی خۆی . ئایینی ئیسلام بۆ تایبەت بۆتە
سڵەفیەکەی نەک هیچ گرفتێکی بۆ دروست ناکا بەڵکو باشترین یارمەتی
دەری دەبێتچونکە خەڵک بە هۆش و کوێر و نامۆ دەکا و ناهێڵێ خەڵک
ئاگازی بن لە بەرانبەر سەمایەداریدا بۆیە ئەمریکا و
سەرمایەداری چەندینگروپ و تاقمی چەکداری لە دروست کردن . پاش
ئەوەی سەرمایەداری ئەم تاکتیکەی بۆ باش نەبوو ئێستا دێنەوە
تاکتیکێکی تر بۆ هەمانئامانج بۆ کار بۆنە ئەویش پەو پاگەندەو بۆ
یاسایی کردنی فرە کەلتوریە . بەڵام تا زانست و تەکنەلۆجیا زیاتر
پەش بکەوێ زەمینە ماددی وزیهنیەکانیش دگوڕن لەم تاکتیکەش شکست
دەخواو قیرانەکانی قوڵتر دەبنەوە تا سەردەمێک دێتە پێشەوە سەری
خۆشی دەخوات وکمارکس ووتی سەرمایەداری گۆڕەکانی خۆشیەتی.
بە چەوونی من لە سەر ئەم کێشانە ئەویە لەو ماوەیەدا
پروپاگەندەکانی بە خەرافاتی ئیسلامی زەر زیادی کردوە بە مەبەستی
دەربازکردنیدەسەڵاتی بەرژوازی کوردی لە قیرانەکانی ، ووداو
دەبێتە هاوسەنگەری مەلا مەزهەر بە فرە ژنی و زەر
نموونەی تر .بە دەزینەوەی ڕاستیپرپاگەندەگانی میدیای ووداو کە
ئایا ئایێندە بە ئیسلام دەبەست بەئەوەی بزانین ووداو و ئەو
سەنتەرە ئەمریکیە ئەمە پروپاگەندەیە دەیکەنیا نا ئاوەک لە حوکم
و پرە نسیبەکانی ئیسلام بدەنەوە تابزانین چەند سەختە مرۆڤکانی
ئەم سەردەمەش بتوانن باوەڕی پە بۆنن و بکەوە جێبەجێی بکەن نەک
لە ئایێندەشدا کە زانست و تەکنەلۆجیا زیاتر و بە خەڵا تر دەچێتە
پێش .
با بزانینن هیچ کەس هەیە کە بتوانێ هەموو حوکمەکانی ئیسلام جێ بە
جێ بکات لەم سەردەمەدا
بە نمونە تێ ناتوانی بە خەت بەڕێ ئیسلامم :
١- ئاگەر هاتنە داوای کچێ ٩ ساڵەکەت بە پیاوەکی ٥٥ ساڵی ڕازی
نەبیت .
٢ ئاگەرکۆی یاکچ پەیوەندی خۆشویستی ئەنجام بدی.بە تایبەتی
پەیوەندی هاوسەرگیری لەگەڵ ناموسەماندا ئەنجام بدی
٣ ئاگەر کچەکەت لەگەڵ کوڕەک پەیوەندی خۆشویستی گرت و لە ی قبوڵ
بکەی یا نەیکوژی یا ئاگەر ڕازی نەبیت بیگرن و لە بەرچاوتەوە

بەبەرد بیکوژن.
٤- ئەگەر دایک و خوشک و ژنەکەت سفور بن بۆن لە خەیان بدەن و بریان بکەن مەکیاج بکەن.
٥ ئەگەرپێت بڵێن تەی ژن کەم عەقلیت ولێ ئیزی کەرو سەگدای یا تە فیتنەی بە پیاو یا پێت بڵێن تە ئیشت خزمەت کردنی مەردومنداڵێ و تە بەئارەزوەکانی پیاو دروست کراوی و نابێ بە بە پیاو بچیتە دەرەوە بچیتە ناو تاکسی وپاس ئەگەر تە دژی ئەمانە بیت.
٦- ئەگەر پیاو بیت یا ژن باوەڵت بە فرە ژنی نە بێت.
٧- ئەگەر پیاوەکەت بڵێ ٣ ژنی تر دەهێنم یا هەر پرست پێ نەکا ژنی تر بهێنێ ئەگەر ڕازی نە بیت .
٨ ئەگەر مەردەکەت چوو بە سەفەر لە گەڵ ژنی تر زەواجی موتعە بکات لەگەڵ چەند ژنی تر جووت بووبێت تۆش بەمێ بزانیت ئەگەر ناڕازیبیت..
٩- ئەگەر پیاوەکەت هاوسەرگیری سیغەی کرد و یا ژنی کەنیزەکی هەنایەوە بە ماڵەوە تەی ژن ئەگەر ناڕازی بیت .
١٠- ئەگەر دەی پیاوەکەت شکاند و تە مەیلت نەبوو جووت بیت لە گەیدا هەرچەندە تە ماندوو بیت یا هەر هەیەک وا لە تە بکات مەیلت بینەبێت.
١١- ئەگەر لە کاتی دابەش کردنی میراتدا تەی ژن ڕازی نەبیت نیوەی براکەت بدەنێ یا لە دادگا بە شاهیدت وەرنەگرن ئەگەر ناڕازی بیتلەوە.
١٢- ئەگەر پیاوەکەت لە ی دای و هەمیشە لەدان بە کار بهێنێ لە بەرانبەر تەی ژن دا بەوە ڕازی نەبووی.
١٣- ئەگەر هەژار بیت نەتوانی بچی بۆ حەج و عەمرە و نەتوانی خەرو سەدەقە بکەی و زەکات و سەرفیترە بدەی.
١٤- ئەگەر کاری بە کرێ یا هەر کارێ بکەیت بۆ تایبەت لەم سەردەمەدا کارەکان سەخت و تاقەت پڕوکێنن لەوانەیە نەتوانی ٥ فەرزە کە لەکاتی خۆیدا نوێژ بکەی و ٣٠ ڕۆژیش بە ڕۆژوو بیت .
١٥- ئەگەر تە لەگەڵ خەڵکی تر کار بکەیت و موسڵمان نەبن یانزیک و دراوسێ بیت لەگەڵ مشرکین و نەصارا و جولەکە و مولحید و هیندۆسو بودی و کۆمۆنیست و دینەکانی تر.
١٦- ئەگەر گوێ لە گۆرانی و مۆسیقا بگریت و بچیتە سینەماوشانۆ و پیشانگای وێنەو موزەخانە وئاهەنگ و هەڵپەرکێ و سەما بکەی ئەگەریادی لە دایک بوون بۆ منادەکانت بکەیتەوە.
١٦- ئەگەر وێنە و ڤیدیۆ بگری و وێنە و تابلۆو پۆیکەر لە ماڵەکەتدا بێت.
١٨- ئەگەر پێویستیت بەبێ پارەیەک بێت و قەرزی بکەی لە بانک سوو

بدەی بە بانک..
١٩- ئەگەر تە باوەت بە سزای ئیعدام و کوشتن و سەر بڕین و دەست و قاچ بڕین نەبەت.
٢٠- ئەگەر تە باوەت بە جیهاد نەبەت لەکاتی پەویستدا نەچی خەت بە کوشت بدەی خەکی سیڤیلی کافرەکان بکوژی.
٢١- ئەگەر باوەت بە دوعا نەبەت و هەر نەخەش بکەوی و بچیتە دوکتەرو نەخەشخانە ودەرمان و دەرزی بە کار بهێنیت ئەگەر نەچی مردنهەر بە دەستی خوایە و هەژی مردنت بە نوسراوە.
٢٢- ئەگەر کەمەک و یارمەتی و سەشیال و پارەی کەمئەندامی وەر گریت هەرچەندە ئەو پارەیە لە دەوڵەتەوە بەت دە بەنام بەشکی زەریباجی کەکراوەی دیسکەکان وباەکان و شوشەکانی قومار کردن و...هتد . بە تایبەت بە ئەوانەی لە ئەوروپا دەژین.
٢٣- ئەگەر نەخەش بیت لەوانەیە پەویستیت بە فەحس بەت ئەگەر قبوە بکەی دوکتەرکەت هاوەگەزی خەت نە بەت یا لە دینەکەی تر وە یا بەدین بەت..
٢٤- ئەگەر مەشروب بخەیتەوە یا جگەرە بکەشی ئەگەر گەشتی بەرازو گەشتی حەرام بخەی.
٢٥- ئەگەر فەرزەکانی ئیسلام جە بەچە نەکەیت..
٢٦- ئەگەر منداەکانت نەخستە سەر ئایینی ئیسلام و مەشکی ناسکی ئەوانت پە نەکرد لەترسی عەزابی قەبرو مارودووپشک و ئاگری دەزەخ.
٢٧- ئەگەر تە باوەت بەو زانستانە بەت کە ئیسلام ڕەد دەکەنەوە وەک ئەوەی زەوی خەە و بەدەوری خەردا دەسوەتەوە.. .
٢٨- زەر پڕەنسیب و ئەحکامی تر.....
تە وەک موسەمانەک لەوانەیە چەند خاەک لەوخاەانە بە عەقل و بە کردەوە بتوانی پەسەند بکەی بەنام نەک هەموویان جا ئەگەر هەموتپەسەند نەبن ئیتر تە ئیسلام نیت ، لە سەر ئەم بنەمایانە پەم وایە لە ٠/٠٩٩ ی موسەمانان ئیسلام نین . بەیە ناکرە بووترەت لە جیهاندا یەکملیارو نیو ئیسلام هەیە .ئەم حوکمە من نایدەم ئەوە ناوەەک و حوکمی شەریعەی ئیسلام دەیدات.
خەک لەم سەردەمەدا هەرگیز بەی ناکرە هەموو ئەو حوکمانە بەعەقل و بە کردەوە قبوە بکا ،لەوانەیە چەندین حوکمی تریش هەبننەتوانن باوەی پە بەنن و بە کردەوە ئەنجامی بدەن . هەر لەم سەردەمەدا هەژی پەشیمان بوونەوە لە ئیسلام زەر زیادی کردوە بە تایبەتئەوانەی هەویان لە ئەوروپا کردوە یا دەبنە مولحید یا مەسیحی یا زەردەشتی . ئەگەر ئازادی لەو ووەاتانەش کە ئیسلام تەدا زەرینەیە هەبەتەدنیام هەژیەکەی زەر لە خەکەکەی واز دەهەنن بەگەش بە ئەم کەو نەوەی پیاوانی ئایینیە کە لەدەروەی وولات

دژین ، هەکارەکەشپرەنسیب و ئەحکامەکانی ئیسلامە کەلە گەڵ ئاستی هۆشیاری و پێشکەوتنە زانستی و کۆمەڵایەتیەکاندا نایەتەوە تا ئێم پێشکەوتنە بەردەوامبەت ئایینەدە نە بە ئیسلامەو نە بە هیچ ئایینەکی تر .
سەرەڕای ئەمانە ئیسلام لە چەندین مەزهەب و تایفە پێک هاتوە هەموو شیان ئەوانی تر بە ئیسلام نازانن لە بەچوونی ئەواندا تە ئیسلام نیت: ئەگەرشیعەبیت ،ئەگەرسونە بیت ،ئەگەر سەلەفی بیت ،ئەگەر سەلەفی جیهادی بیت ،ئەگەر سۆفی و دەرویش و شێخ بیت، ئەگەر عەلەوی یااسماعیلی بیت،ئەگەر ئیسلامی سیاسی بیت و باوەت بە حیزب وپەرلەمان هەبەت.
جگە لەمانە لە ناو خێی ئەمانەشدا چەندین مەزهەب و تایفە هەن یەکتری ڕەد دەکەنەوە هیچکامیان ئەوی تر بە ئیسلام نازانە . ئەگەرجارێکی تر لە سەر ئێم پەوڕانە موسەمانەکان بخەیتە ژێر فەحسەوە کەسی نامێنەت .
لە ڕووی واقعەوە ئیتر تە چەن دەتوانی بەە ی ئیسلام یەک ملیارونیوە یا داهاتووش بە ئیسلام دەبەت بە هەموو پەوانیەک ئەمە ڕاست نیە .
ئەوی کەناڵی ڕووداو باسی دەکا کە ئایینەدە بە ئیسلامە یا میدیایەکی تر دەیلەت بە هەر ئاینەکی ترە ، لە ئاستی پروپاگەندەی سیستەمیسەرمایەداری بە گەرم کردنی بازاڕی خێی هیچی تر نیە بە بەوای من . وەک مەنسوری حیکمەت دەەت ئایینەدەی ئایینەکان وای لە دە خەەکوەک جەک ونوکتە باسیان دەکا یا وەکو ئەفسانەی دەو و خەوکانی لە دەت . هەر ئەستاش ئێم ڕاستیە دەبینرە لە ناو کۆمەانەکی زەریخەەکی جیهاندا .
ئەوی ڕاستیە زەمینە ماددیەکانی کۆمەگای چینایەتی ئۆمەە بە بەدی هەنانی کۆمەگایەکی ئازاد و یەکسان ئامادەیە ئەگەر پراکتیک ولایەنی هۆشیاری مرۆف ئامادە بکرە بێ . زەمینەی ماددی بە شەەشیکی سۆشیالیستی و کۆمەنیستی ئامادەیە .

سەردار عەبدوڵا حەمە
١٢/٢/٢٠٢٠

یادی ۹ ساڵەی ۱۷ی شوبات ... نوری بەشیر

هەلومەرجی کوردستان و ناوچەکە و دەرسەکانی!

۱۷ شوباتی ۲۰۲۰ نە ساڵ بەسەر ئەو خەباتە جەماوەریە گەورەیەی خەڵکی کوردستاندا تێدەپەڕێت کە وەرچەرخانێکی مێژوویی گەورەو گرنگ بوو لە ئاڵوگۆڕی پەیوەندی نێوان دەسەڵاتی حزبەکانی کوردایەتی و جەماوەری کرێکارو کەمدەرامەتی کوردستاندا.
ئێم ناڕەزایەتی و ڕاپەڕینە جەماوەریە هەمان هەلومەرجی شۆڕشگێڕانەی هەبوو کە ڕاپەڕینەکانی وەاتانی باکوری ئەفریقا لەوانە میسرو تونس هەیبوو. ناوەڕۆکی هەموو ئەم ناڕەزایەتیانە لە میسرو تونس و تا دەگاتە کوردستان، فراڤبوونەوەی کۆلۆنی ئابوری و سیاسی و کەمایەتی نێوان دەسەڵات و جەماوەر بوو کە لایەک دەسەڵاتکان کەمایەتیەکی کەم لە سەرانی حزبە بەرژوا قەومی و ئیسلامیە میلیشیا و سەرمایەداران و دەسەڵاتی بنەماڵەکانیان کەهەموو سەروەت و سامانی کەمەگایان لەدەستدا بوو، لەولاوە زەربەی کەمەگا لە کرێکاران و کەمدەرامەتانی کەمەگا لە مامۆستایان و کارمەندان و کاسبکاران و لاوان خراپترین بارودۆخی ژیان و نەبونی و نەداری و سەرکوتیان بەسەر دەبرد.
لەباری سیاسیەوە هەموو دەسەڵات و جومگە سیاسیەکانی کەمەگا هەمووی لەدەست ئەو کەمایەتیەدا بوو وە جگایەکیشی نەهێشتبووەوە بە خەڵک کە بتوانێت بەرگری لە خواست و داواکاریەکانی خەی بکات، ئەگەر ناڕەزایەتیەکیشیان بکردایە ئەوە بە ئاژاوەگێڕ و دەستکی لەپشتەوەیە سەرکوت دەکرا.

لەباری کەمایەتیەوە کۆلۆنی نێوان دەوڵەمەندان و هەژاران لە ژیانی ڕۆژانەو لە خانووبەرەو لە تازەترین مۆدیلەکانی تەکنەلەجیا و سەفەرو سیاحەت و پێداویستیەکانی کەمەگا هەندە بەرچاوبوو کە زەربەری خەڵکی کەمەگاو خەزانەکانیان توشی جەرەها کێشەی دەرونی و ئابوری و کەمایەتی دەکردەوە. ئەمە وای کردبوو کەکۆلۆنی نێوان ئەو دوو چینە، چینی بەرژوازی و سەرمایەداران و بەرپرسان لەلایەک و چینی کرێکارو کەمدەرامەتی کەمەگا لەلایەکی تریەوە ئەرزو ئاسمان بێت، ئەوەبوو لە میسرو تونس دەسەڵاتی چەند ساڵیان کەتایی پێهێنا ئەگەرچی نەگەشتنە خواستەکانیان، وە لە کوردستانیش پاشکۆی

پێکرا، بەڵام خواستەکانی خەڵک هەر لەجێی خۆیدایە.
ئێستا کە ٩ ساڵ بەسەر ناڕەزایەتیەکانی ١٧ شوباتی ٢٠١١ دا تێدەپەڕێت، هەلومەرجی کوردستان خراپتر بووە باشتر نەبوو، دەسەڵاتی بڕژوەزی کوردی زیاتر شەفاف و ڕوشنتر و یەکگرتوو تر لەگەڵ ئۆپۆزسیۆنی ئەو دەورەیدا حکومەتیان تەشکیل داوەو لەبەرامبەر بە خواستەکانی خەڵک و کوشتارکانی ١٧ی شوبات و کارەساتی ١٦ی ئۆکتۆبەر و برسیکردن و بێئاو و کارەبایی و بێکاری و چارەکە موچەو بەموچەیی هیچ وەڵامیکیان نیە.
تا ئەو جێگەیەی بە هەلومەرجی ناوچەکە دەگەڕێتەوە لە ٩ هەمین ساڵیادی ١٧ شوباتدا لە درێژەی هەلومەرجی شەشگەڵانەی کوردستان و وڵاتانی میسر و تونسدا، ئێستا وڵاتەکانی لوبنان، عێراق و ئێران هەمان هەلومەرجی شەشگەڵانەی لەبەرامبەر دەسەڵاتداری حزبە قەومی و ئیسلامیە میلیشیاکاندا هەیەو خەڵک ئاپۆینێکی جەسورانەی دەستپێکردووە کە ئەم دەورەیەو ئەم ئاپۆینانە تایبەتمەندی خۆیان هەیە لە پشێوی و کەموکوڕیدا، هەروەها خاڵی هاوبەشیشان هەیە لەگەڵ ناڕەزایەتیەکانی کوردستان و میسر و تونسدا.

دوای نە ساڵ لە ڕاپەڕینەکانی کوردستان و میسر و تونسدا، ڕاپەڕینەکانی ئەم بزوتنەوە شەشگەڵانەی ئێستای ناوچەکە و سودانیش چەندین مانگ تێدەپەڕێنێت، کە بەجیا لە وڵاتانەوە بەرامبەر سیاسەت و دەسەڵاتی حزبە بڕژوا قەومی و ئیسلامیە میلیشیاکان لە لوبنان و عێراق و ئێراندا و فشارهێنان لە لوبنان و عێراق بە لەسەر کارلابرنی حەریری و عادل عبدولمەهدی، لە سودان لابردنی عومەر حەسەن بەشیرو خەباری دادگایی کردنی بەفراوانی میدیاکانی دنیای گرتۆتەوە هەر ئەم ڕۆژانەدا، بەڵام هێشتا نەگەشتووە بەو داواکاریانەی کەبەی هاتنەمەیدان.

هاوکات ئەو ڕاپەڕینانەی ناوچەکە خاڵی هاوبەشیان هەیە بەدژی دەستوەردانی ئێران و ئەمریکا لەناوچەکەدا و لە وڵاتکانیاندا بەتایبەت دەستوەردانی ئێران لەعێراق، سوریا، لوبنان، یەمەن و کوردستاندا، وەک هێزێکی ئیسلامی کۆنەپەرست و دژی ئینسانی لەناوچەکەدا مەری کۆنەپەرستی و کوشتوبڕی خۆی لەناوچەکە داوە و هێزە کۆنەپەرستە قەومی و ئیسلامیەکانی لەدەوری خۆی سازداوە.
بەیە بزتنەوەی شەشگەڵانەی ئەمڕۆ بە دژی ئەو هێزە کۆنەپەرستانە ڕاستەوخۆ دژایەتیە بەرامبەر بە جمهوری ئیسلامی ئێران و ئەمریکا کە هەریەکەیان لەگەشێکەوە بوونەتە چەتری پارێزگاری لەو هێزە میلیشیا دژی کرێکاریی و جەماوەریانەی ئەو وڵاتانە.

خۆپیشاندانی ئەمڕۆ ١٣ی شوباتی عێراق و هاتنەمەیدانی ژیزی فراوانی ژنان و داواکاری مافەکانی ژنان و دەستورێکی عەلمانی، هەم ئەم ڕاپەڕینانەو هەم ئەم هاتنەمەیدانەی ژنان نیشانەی دەوریەکی تازەیە لەژیانی سیاسی وکۆمەڵایەتی سەرجەم ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

خاڵە لاوازەکانی ئەم هەلومەرجە شۆشگێڕانەیە و ناڕازایەتیەکان کە لە وڵاتانی ناوچەکەدا هەیە بە ئاستای کوردستانیشەوە، ئەوەیە کە ئەم ناڕازایەتیانە لە عێراق، لوبنان و ئێران، تا دێگاتە میسرو تونس و سودانیش، وشیاری چینایەتی و هەم ڕەخنەڕاوبوونی چینایەتی بەخۆیەوە نەگرتووە، واتە ئەوبوو کە خەڵکی کرێکار و کۆمەڵانی هەژار ڕاستە بەهۆی کەڵەکەی گەورەی نەوان بەرژوازی دەسەڵاتدار و جەماوەری کرێکارو مەحرومانی کۆمەڵگاوە ناڕازایەتیان نواندو لە دوو وڵاتی تونس و میسر دەسەڵاتیان ڕوخاند، بەڵام نەیانتوانی دەسەڵاتی جەماوەری خۆیان بگرنە دەست، بەڵکو نەیانتوانی ئەو خواست و دواکاریانەی کە بۆی هاتنەمەیدان بەدەستی بهێنن.

بەهەمانشێوە لە کوردستان بەهۆی ناوشیاری چینایەتی و نا ڕەخنەڕاوبوونەوە، کە بەرئەنجامی لەمەیداندا نەبوونی چینی کرێکار وەک هێزی چینایەتی کۆمەڵی خۆی بدات لەو بزوتنەوەیە و زاڵ نەبوونی سیاسەتی کۆمۆنیستی و مارکسی بەسەر بزوتنەوەکەدا و قەتیسمانەوەی ئەو ناڕازایەتیانەی لە ناوچەیەکی دیاریکراو مەیدانی دیاریکراودا کە مەیدانی ئازادی سلێمانی بوو، لە جیاتی ڕەخنەڕاوبوونی خەڵک لە شوراکانی خەیاندا لەگەڵ کارگەو کارخانەو زانکۆ و قوتابخانەکانداو کەکردنەوەیان لەڕێگای شەبەکەکانی پەیوەندی ئەم شوێنانەو سەرتاسەری بوونەوەی ناڕازایەتیەکان و کەکردنەوەو ڕەخنەی زەربەری کۆمەڵگا لەدەوری خواست و داواکاریەکان، فرەتی دا بە دەسەڵات و ئۆپۆزیسیۆنی سازشکار کە کۆنترۆڵی ئەو ناڕازایەتیانە لەو شوێنە دیاریکراوانەدا بکات و ناڕازایەتیەکان پاشەکشە پێبکات. خاڵی لاوازی بزتنەوەی ناڕازایەتی ئەمڕۆی عێراق هەمان سیناریۆی ١٧ی شوباتی کوردستانە، ساتوسەوداکانی ڕەوتی سەدری ئاستای عێراق دووبارەبوونەوەی هەمان سیناریۆی ١٧ی شوباتی بزوتنەوەی گەلانە لەکوردستان.

ڕاستە ناڕازایەتیەکانی ١٧ی شوبات پاشەکشەی پێکرا، بەڵام لەماوەی ئەم نە ساڵەدا بەردەوام خەڵک بەشێوەی جەراوجەر ئاگرچی پەڕشوبڵاو بوو بەڵام لە ناڕازایەتیەکان بەردەوام بوو، ناڕازایەتیەکانی ئەم ماوەیەی ناوچەکانی سەید سادق، عەربەت، چەمچەماڵ و پەنجوین. ڕاستە لە ١٧ی شوباتدا خەڵک خۆشخیاڵی بە ئۆپۆزیسیۆنی بەرژوازی

گەان هەبوو بەام ئەستا هەمان ئەپەزیسیەن لەسەر حسابی پاشکشە پەکرتدنی خەپیشاندان و نااەزیەتیەکان و کوژران و سەرکوتکانی ئەوکات شەریکی دەسەاتە. بەام بەدوای ۹ ساە لە ۱۷ شوبات و سی ساە لەدەسەات و کارنامەی حزبەکانی کوردایەتی بەهەموو باەکانیەو بەکابینەی هاوبەشی سە لایەنی پارتی، یەکەتی و گەران، بەسەرکوت و چەواشەکاریەکانی هەموو بەژوازی بە قەومی ئیسلامیەو، خەک ەژوانە زیاتر نەفرەتیان لەدەکات. راپەین و نااەزایەتیەک کە ئەستا ناوچەکەی داگرتووە هەمان هەلومەرج لەکوردستاندا هەیە و ئەگەربمانەوەت ئەو هەلومەرجە بگەەت دەبەت بە ئامادەیی زیاتر لەو نااەزایەتیانەی ناوچەکە بەینە مەیدان تا بتوانین ئایندەیەکی باشتر بە خەمان و نەوەی داهاتوو دابین بکەین.

گەانەوە بە ماتریاە … دانا عەسکەر

بەیانییەک دەت کەسمان لەرە نین ..
هەموومان دەگەەینەوە سەر میزاجی با ..
بە پیاسەیەکی ئاودا رەدەچین ..
یادەوەریەکانمان لەسەر مەزی نانخواردن بەجەدەەین ..
روانینمان بەعەلاگەی جلەکانەوە هەەدەواسین ..
بەیانییەک کەسمان لەرە نین..
هەموومان دەگەەینەوە سەر یاسای میتافیزیک ..
ئالوودەبوونمان هەەدەدەینە نەو تەپەکی جگەرەوە
پەکەنینمان وەک توکەی گوەبەرەژە هەەدەدەینە سەر شەقام ..
ئیتر تا تاقەتمان هەبەت گیرفانەکانمان پە دەکەین لە ناوکەخورمای بەکەسی و
خەیاەمان وەک دەبەیکی بەتاە، بەدەم باوە هەناسەبەکی تەدەکەوەت ..
بەیانییەک دەت کەسمان لەرە نین ..
هەموومان دەگەەینەوە سەر دەپی خوەن ..
بە شەی بیابانەکدا هەەدەگەەین ..
بەشەک لە کەرامەتمان ئەستاش لە نوگەرەسەلمان هەەدەقرچەت..

چ‌ل‌کی تینو‌تیمان ل‌سر ل‌وی کانیک د‌مر‌ت..
بـ‌یانیـ‌یک د‌ت کـ‌سمان ل‌ر‌ نین ..
ئاو ل‌بری ئ‌م‌ قژ داد‌ه‌ن‌ ..
با ل‌بری ئ‌م‌ پیاس‌ د‌کات ..
ه‌ور ل‌بری ئ‌م‌ و‌ن‌ د‌گر‌ت ..
خ‌ر ل‌بری ئ‌م‌ ژوان د‌گر‌ت ..
بـ‌یانیـ‌یک د‌ت کـ‌سمان ل‌ر‌ نین ..
پارچ‌ی شکاوی روحمان و ..
دوک‌‌ی ر‌شی ه‌ناس‌مان ن‌بـ‌ت ..
بـ‌یانیـ‌یک د‌ت کـ‌سمان ل‌ر‌ نین .

دانا ع‌سکـ‌ر.

سـ‌ر‌د‌م‌ک ک‌ زوو د‌ـت و ئاسـان تـ‌واو د‌بـ‌ت … شـ‌نگار سابیر

ه‌مووی بـ‌ه‌ی تـ‌نیایی قو‌ی بـ‌شـ‌ر‌و‌یـ‌
ک‌ قیام‌ت زوو د‌ت و ژیان زوو تـ‌واو د‌بـ‌ت،
بـ‌ه‌ی ساردیی ز‌م‌ن‌و‌یـ‌
ک‌ زستان زوو د‌ت و خودا زوو تـ‌واود‌بیت.
ه‌ر‌شتـ‌ک ک‌ و‌ر‌ان د‌بـ‌ت
س‌ر‌تاک‌ی وا ل‌ بـ‌باکی قو‌ی ژیاندایـ‌،
ک‌ بـ‌ هیچ حیکم‌تـ‌ک د‌ت و گ‌م‌ژان‌ زوو تـ‌واو د‌بـ‌ت.
ئ‌م‌ ه‌موو تاریکیـ‌ی ک‌ د‌ت و
ر‌حمان بـ‌ قـ‌تر‌انی خ‌ی ر‌ش د‌کات،
بـ‌ه‌ی د‌تـ‌نگی ئ‌بـ‌د‌ی ئ‌م‌و‌یـ‌
ک‌ بـ‌یانیان زوو د‌ت و شـ‌وان ئاسان تـ‌واو د‌بـ‌ت.
ه‌ر‌کات د‌ستد‌بـ‌ین بـ‌ گو‌‌کی غ‌م‌گین
ه‌ر‌کات بـ‌نی تریاک‌کی شـ‌دار د‌ک‌ین
بـ‌ه‌ی تـ‌زیوی حیکایـ‌تـ‌کانمان‌و‌یـ‌،
ک‌ گو‌ زوو سیس د‌بـ‌ت و جوانی ئاسان خ‌ی و‌ند‌کات،
ئیشراق خ‌ر‌ا تـ‌واو د‌بـ‌ت.

دڵچینە هەر بەهارێکەوە
بان بۆ تۆری هەر شەوبۆیەکەوە دەکەین،
بەهەی وەحشەتی دڕینی مژووماندوویە
کە بەهار زوو دڕوات و گیا حەکیمانە زەرد دەبێت.
لەهەر چەمک.بۆئاوی هەر کانییەک روخسارمان
دەشۆین،
بەهەی ئەم تەپوتۆزە دڕینەی خوداوەیە
کە جەهەنەم زوو دێت و بەهەشت لە گوماندا ئاسان تەواو دەبێت.

تـــوانـەوە ... شـەمـا ەەشید

دەتوانەوە شـــاخە سەهـــینەکان
لە تـــاوی هەتاو نـــا
بەدەنگـــی بـــەمبـــاکان
بە گـــەرمی تەقینەوەی ناپاڵمەکان
بە گـــەی کارخانەکان
بە ئاهـــی گەرمی هەژارەکان
دەتوانەوە شـــاخە سەهـــەکان

ورچەکی ســـپی
بـــاوەشێنی بەچوکانی دەکات لەناو شاخەسەهـــەکاندا
بەتریقەک جڵکانی بەری داکەندوە
هەڵکەی نـەوەسەکان پیس بوون لە گەرمادا
فلامینگەکان بەقرچەی دەی سەهـــەکان سەماناکەن

زەوی گـــەرمایەتی
سکی دەچێت توشی شانەوە بووە
دەپژمێت کەکە ەەشیەتی
زەوی سکی بەتاڵ بووە تەوە لە وزە
کچەکی نەخشە
لاواز لاواز سەبەرەکەیشی ناینناسەتەوە
لەلایەک پرچی دەسوتێت
لەلایەک ئەستێرەکانی دەکەونەخوار

دەی لەسەدلاوە کون بووە
مەمکەکی توشی شەرپەنجەبووە
مەمکەکی دایان زوحاک لەمزیان تە چەقاندوە

کچەکی باریکەلەی نەخشە زەوی
دایان پەرستاری درزن
جوانکاری بەدکەن چاوی ەنگ دکەن
مانگ دەخنە سەر ەوخساری
پرچی دەستکردی بە دادنەن
ئەو هەر زەرد و زەرد و زەرد هەدگە
نوزە نوز لەژەر لەوەوە گەرانی بە گە
زەبەلاحەکەی دە

زەوی ئاوسە
بەکارەسات لەمانگی حەوتەمیدایە
دەەوات و دەکەوت و هەدەستتەوە
خونی لەبەر دەەواو بەزوو بە مەرگەوە دەکات
هەز دەداتە بەر خەی و بەراویتە نابت
ماویەتی و لەدوا ساتەکانی
دوو گیانیدایە

شاخەکان دەتونەوە بەفری ەش دەبارەت
دەلفینەکان میهرەبانیان دەگەنەوە بە ق
نەهەنگەکان نافیشکەنن
قرشەکان کەبەکانیان دەسوون
شەرەکانی دەریا
شونەکیان نەماوە بە خلیسکانە
سەگەکانی دەریا دەگرین بە توانەوەی سەهەکان

ئەمە بە باکانە سەیری توانەوەی ەحمان دەکەین
سەیری توانەوەی دایکمان دەکەین
سەیری ناکەین
چاومان دەگرین
سەیری ناکەین
گومان دەگرین هەتا هاەی وردبوونی خەمان نەبیستین
ئەمە شاخەسەهەکانمان تواندەوە
هەندە چاوچنەک بووین
شاخە سەهەکان یەک جار دەمرن

شاخ سەهۆکان کە توانو هەمووشت غەرقی
تۆی خەیان دەکەن
یەک جار هەلی ترمان نادەنو
یەک
جار
و
بــەس

شەماڵ ڕەشید

بەفری چی؟ … نەوزاد بەندی

بەفری چی ؟
کەی ئەمە شایانی بەفرین
تا ببارێ؟
هاتبوو کیژەکی حەمرین
وەک کچە شقارتە فرۆشکەی
ئەندەرسن ،
لەگەڵ خەی بارە ..
کەی قەت بەفر
گەیشتەتە لای عەرەبی
ورگدەاوی
نەوتخەری
خۆک و خاک فرۆش ؟
هاتبوو کەمێ گیانی
پێ برین لەگەڵ خەی بارە و
بە وەکیلی کۆگەی نەوتکانیش بڵێ :
بیخەنەوە
دەزگەختان خۆش ..

بەفری چی ؟
ئەم دز ئاوایە ،
کەی هی بەفرن ؟

ئەم ئاوایی
ترسناک و
خەپڕستە ،
کەی شایانی
تارای زیوینی بەگەردن ؟
هاتبوو
کەمێک گوڵی
بە ئینجانە و
بە خاکی
ژێر خەمە ببا ..
هاتبوو
ئەو توڕەیی تەنکەی
بە حیساب باوەڕ و
وەفای ئەمە ببا ..

هات و
ئەو گیانە پاکانەی
لەگەڵ خۆیا برد و
پێش ئەوەی دابەزێ
تواوەو ..
بوو بە تف و
بەناوچاوی
نەوت دزەکانا
هاتخوار
بە یەک چرکەیش نەمایەوە ..

بەفری چی ؟
ئەمبوڵانسەکی
خوا بوو ،
کەمێک گیانی
پاکی بار کرد ..
حەیای کەمێک
گەندەڵی
خاک و خۆک فرێشیشی برد ..

بەفری چی ؟

خۆشەویستی پێویستی بە ژی تایبەت نیە... ئەحمەد کامەران

14 شوباتی هەموو ساڵێك لە سەرانسەری جیهان بە ژی خۆشەویستی دیاری کراوە کە ناویان لێ ناوە (ڤالانتاین) هەرچەندە ئەم ناوە مێژوویەکی دوورودرێژی هەیە کە دەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی ڕابردوو وە بەتایبەتیش بۆ بەسەردەمی ڕۆمانیەکان.
بەکورتیەکەی ئیتر ئەم ژە یان بە ژی خۆشەویستی داناوە, کەخۆی لە بنەڕەتدا بەدیاریکردنی ئەم ژە بۆ خۆشەویستی شتێکی زۆر بچکۆلەکە و هیچ مانایەکی ئەوتۆ نابەخشێت , چوونکە دەبێت خۆشەویستی هەموو ڕۆژێك لەنێو دڵی مرۆڤەکان زیندو بێت و هیچ کاتێك خۆشەویستی خۆیان بۆ یەکتری لەدەست نەدەن بەتایبەتیش خۆشەویستی نێوان(کچ و کوڕ) کە بە خۆشەویستیەکی گرنگ دادەنرێت کە لە پاشان ئەم خۆشەویستیە دەچێتە قۆناغی هاوسەرگیری و پێك هێنانی ژیانێکی نوێوە, نەك خۆشەویستیەك لەسەر بنەمای کات بەسەر بردن و ڕابواردن درووست بێت کە ئەوەش کۆتایەکەی بە دڵشکانی هەردولا کۆتایی دێت, ئەگەر چی لەم ژە دا کە پڕی دەگوترێت ژی خۆشەویستی دەبینین عاشقە درۆزنەکان واتە ئەو عاشقانەی داهاتوویان بە دابڕان و چەندین ناخۆشی دیکە کۆتایی دێت بەهۆی ئەوەی بنچینەی خۆشەویستیەکەیان لەسەر درۆ شتی ووکەشی درووست کردوە کە ئەمەش هەرزوو ئەم خۆشەویستیە تووشی پووکانەوە دەبێت بەڕام بۆ هەڵەلەتاندنی خۆیان هەڵدەستن لەم ژە دا بە پێشکەشکردنی گوڵ و دیاری چەندین قسەی بریق وباقی دیکە کە کۆتایی ئەو قسانە هەمووی دەبێتە لێك دابران و هیچی دیکە...
بەڕام عاشقە ڕاستەقینەکان گاڵتەیان بەم ژە دێت چوونکە لەلای ئەوانە بنچینەی خۆشەویستیەکەیان لەسەر کۆمەڵێك پرەنسیبی ڕاستگۆیانە درووست بووە کە هەتاوەکو مردن پەیمان بەیەکتری دەدەن لەگەڵ خۆشەویستیەکەیان ڕاستگۆو بن و هیچ کاتێك خیانەت لەیەکتری نەکەن و لە دەرئەنجامیشدا بەهۆی ئەو خۆشەویستیە پاکەیان کە دروستیان کردوە لە کۆتاییەکەیشیدا دەبنە خەزانێکی بەختەوەر و ئیتر هەموو ژنۆکیان بەخۆشەویستی و گوڵ و دیاری چەندین قسەی خۆشەویستانە دەڵاڵێننەوە بۆ یەکتر کە ئیتر پێویستیان بەهیچ

□□ژ□کی دیاری کراو نا□ت □ خ□شەویستی بە□کو ئەوانە لە بنە□ەتدا هەموو □□ژ□کیان بەخ□شەویستی بە□□ دەکەن.